

Predicting divorce in non-divorced and divorce applicant couples based on early maladaptive schemas, communication skills and communication patterns

Zahra Manouchehrabadi¹ , Mohammad Dadgaran² , Ali Delavar³

1. Ph.D Candidate in Social Communication Sciences, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: zmanochehrabadi@gmail.com

2. Associate Professor, Department of Communication, Faculty of Humanities, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran. E-mail: Mohammad_dadgaran@yahoo.com

3. Professor, Department of Psychology, Faculty of Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. E-mail: delavarali@yahoo.com

ARTICLE INFO

Article type:
Research Article

Article history:
Received 25 January 2022
Received in revised form 16 May 2022
Accepted 14 July 2022
Published online 22 November 2022

Keywords:
Early Maladaptive Schemas,
Divorc,
Communication Skills,
Communication Model

ABSTRACT

Background: Communication skills, communication patterns, and maladaptive schemas are all key predictors of divorce, and each has been examined separately in numerous studies. However, no research has been conducted to investigate the combined effect of these three factors on divorce applicant couples and non-divorced couples.

Aims: The purpose of this study was to predict divorce based on early maladaptive schemas, communication skills, and communication patterns in non-divorced and divorce applicant couples who went to pre-divorce counseling centers.

Methods: The descriptive method was used to conduct the research (causal-comparative). The statistical population of the study included 400 divorce applicants from Tehran's District 4 in Iran. During the first half of 2021, family courts referred these samples to pre-divorce counseling centers. In addition, 400 non-divorced couples were selected as the control group. The study instruments included the Young Schema Questionnaire (FS-QS), the Queen Dam Communication Skills (CSTR), and the Communication Patterns (CPQ), which were developed in 1998, 2004, and 1991, respectively. The responses of the study samples to these questionnaires were analyzed using MANOVA and Logistic Regression tests.

Results: The results of regression analysis showed that 53 to 70% of the variance of divorce is explained by initial maladaptive schemas, 45 to 61% by communication skills and 17 to 22% of divorce by communication patterns. Divorce-seeking couples' communication skills are weaker than normal couples, and communication patterns of withdrawal-expectation and mutual avoidance in divorce-seeking couples are higher than normal couples. The schemes of divorced couples were lower than normal couples in only the first two incompatible schemes of distrust and inadequate self-control, and the average of the other 13 schemes is higher.

Conclusion: According to the findings, consultation, the development of communication skills and patterns, and schema therapy may all aid in the reduction of divorce cases.

Citation: Manouchehrabadi, Z., Dadgaran, M., & Delavar, A. (2022). Predicting divorce in non-divorced and divorce applicant couples based on early maladaptive schemas, communication skills and communication patterns. *Journal of Psychological Science*, 21(117), 1761-1777. <https://psychologicalscience.ir/article-1-1573-fa.html>

Journal of Psychological Science, Vol. 21, No. 117, December, 2022

© 2021 The Author(s). DOI: [10.52547/JPS.21.117.1761](https://doi.org/10.52547/JPS.21.117.1761)

✉ **Corresponding Author:** Mohammad Dadgaran, Associate Professor, Department of Communication, Faculty of Humanities, Science and Research Unit, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

E-mail: Mohammad_dadgaran@yahoo.com, Tel: (+98) 9121592913

Extended Abstract

Introduction

Divorce is one of the causes of family disintegration. It can lead to a variety of social problems, such as sexual perversion, suicide, runaway, robbery, addiction, begging, and vagrancy. Divorce is regarded as the most serious threat to family structure. Therefore, determining the elements that influence this societal issue is one of the top priorities of organizations that help families. The number of divorces in Iran is increasing every year. The National Organization for Civil Registration reported 519250 marriages and 171246 divorces in February 2021. Communication barriers are one of the most commonly expressed concerns among couples, according to studies, and more than 87% of distressed couples consider these issues to be the most serious problem in their relationship (Akbarzadeh et al, 2015).

Communication is one of the most important factors in marital partnership success and plays a vital role in relationship sustainability. Communication skills are also the most important predictor of marital satisfaction (Harris and Kumar, 2018). Cooper (2001) asserts that, in addition to social, economic, and legal issues, the most significant causes of divorce and family breakdown are human and psychological factors, including schemas. Early maladaptive schemas are among the factors influencing relationship satisfaction and family structure (Dehghani and Ismailian, 2017).

These schemas, which typically last a lifetime, contain coherent and adaptable patterns for processing early events and memories (Gung Wuchan, 2018). Communication styles are another important factor in determining a couple's adaptability. Couples who share a common understanding of communication patterns can learn and improve their communication skills (Chi and Hemgi, 2013). When communication patterns are inadequate, couples' attitudes toward each other suffer. In this situation, decreasing the quality of the couples' bond and their support for one another exacerbates marital conflicts (Bernold, 2020).

Method

The descriptive (causal-comparative) method was used in this study. The study's statistical population includes divorce applicant couples. In the first half of 2021, after filing for divorce and registering it in family court, the couples were referred to pre-divorce counseling centers verified by the judicial system on the recommendation of a judge. The Cochran formula was used to calculate the sample size of 400 participants. The convenience sampling method was used to select the samples. In accordance with a letter of recommendation from the Social and Crime Prevention Directorate Judiciary, ten pre-divorce counseling centers collaborated with the researchers. Furthermore, 400 non-divorced couples were chosen as control group samples using a multi-stage cluster random technique. These couples came from 22 different neighborhoods throughout Tehran. Following that, the neighborhoods of each district were referred to base on the urban division. The questionnaires were subsequently filled out by self-reported married couples selected at random. As an inclusion criterion, prearranged permission to participate was required. Furthermore, the research samples were assured that their information would be kept confidential.

The following questionnaires were used in the study:

1. The Young Schema Questionnaire (FS-QS): This 78-item questionnaire was developed by Young in 1998. It is designed to assess early maladaptive schemas.
2. Communication Model Questionnaire (CPQ): Christensen and Sullaway developed this questionnaire in 1991 to evaluate the marital communication between couples.
3. Queen Dam Communication Skills (CSTR): Queen Dam developed this questionnaire in 2004 to evaluate the communication skills of non-divorced and divorce applicant couples.

It is worth noting that data obtained from these questionnaires were analyzed using MANOVA and Logistic Regression tests.

Results

First, the mean of communication skill factors, the early maladaptive schemas, and the communication

patterns was assessed. After that, the multivariate analysis of variance test (MANOVA) was used to confirm or reject the difference in means between the two groups. Table 1 displays these findings.

Table 1. MANOVA test: Communication skills, communication patterns, and early maladaptive variables in non-divorced and divorce applicant couples

Independent variable	Value	F	Significance Level
Communication skill	0.562	30.1	0.000
Communication pattern	0.831	9.8	0.000
Early maladaptive schemas	476.0	13.4	0.000

According to the MANOVA test results, the value of communication skills in non-divorced and divorce

applicant couples is 30.18, the value of relationship patterns in non-divorced and divorce applicant couples is 9.866, and the value of early maladaptive schemas is 13.48. Based on three independent variables, these findings revealed a difference between the two groups.

Because the dependent variable in this study was nominal-dichotomous, the Logistic Regression test was used to show the prediction range of dependent variables by each independent variable. The Cox-Snell and Nagelkerke R square values were acquired before the Logistic Regression test to determine each variable's degree of divorce prediction. The findings are displayed in Table 2 below.

Table 2. A summary of the research variables' model

	Nagelkerke R Square	Cox & Snell R Square	-2Log-likelihood
Communication skill	154.62	0.45	0.61
Communication pattern	239.81	0.17	0.22
Maladaptive schema	126.28	0.53	0.70

The variables' predictability values are as follows, according to Table 2: the early maladaptive schemas= 0.53-0.70, communication skills= 0.45-0.61, and communication patterns= 0.17-0.22. A Logistic Regression test was conducted to demonstrate the influence of each variable's components on divorce. The test results demonstrated the distinction between these three variables in two groups of couples, as well as their impact on divorce.

Conclusion

The purpose of this study was to forecast the impact of communication skills, early maladaptive schemas, and communication patterns on divorce. Marriage pleasure and closeness decline as early maladaptive schemas expand, while marital incompatibilities and disagreements emerge, according to the study's findings. These findings, combined with previous research, point to the undeniable and critical importance of schemas in marital conflicts. To explain the role of early maladaptive schemas in couples' proclivity to divorce, it can be stated that couples who have schemas of subjugation, defectiveness, shame, social alienation, vulnerability due to feelings of worthlessness, lack of lovability, need, and suppression of emotions use negative communication patterns of avoidance and fear of

losing others. These patterns include avoiding closeness, retreating in anger, and becoming defensive. Additionally, couples with social alienation, defectiveness and shame, failure, dependency, vulnerability, self-transformation, subjugation, emotional inhibition, and unyielding standards are frequently unable to communicate. They would rather avoid any kind of connection. The other half of this study found that communication skills could accurately predict 45-61% of divorces. To explain this set of findings, one could argue that making the right connection increases couples' emotional closeness. If a couple communicates well with their spouse, their emotional connection will also improve (Bradley, 2011). Another finding was the difference between the two groups' communication patterns. Mutual avoidance and demand-withdrawal communication patterns were higher in divorce applicant couples than in non-divorced couples. According to the study, couples who postpone discussing and resolving conflicts among themselves suffer from an emotional breakdown and are more likely to divorce. A characteristic of communicative families is the presence of deep ties and the freedom to speak and discuss. Divorce applicant couples prefer and feel the communication pattern of avoiding interaction due to

a lack of communication skills; they feel unaccepted and believe their opinion is irrelevant in the face of various issues and challenges; as a result, these couples cannot solve problems and make decisions and have low self-esteem. They are afraid of confronting difficult situations and thus are unable to adapt and operate appropriately (Koerner and Fitzpatrick, 2002). According to the research, divorce applicant couples have worse communication skills than normal couples and communicate in an avoidance-based manner. Additionally, they have a higher number of early maladaptive schemas than non-divorced couples.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: This paper is based on the first author's Ph.D. thesis in Communication Studies.

Funding: This research will be carried out as a self-funded doctoral dissertation

Authors' contribution: The first author is the primary investigator for this study. The second author is the dissertation's supervisor, and the third author is the dissertation's adviser.

Conflict of interest: The authors declare that they have no conflicting interests for this study

Acknowledgments: We would like to express our gratitude to the supervisors and advisors for this study, as well as the judicial-related pre-divorce counseling centers that supported me with this research.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

پیش بینی طلاق بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوی ارتباط در زوجین عادی و متقاضی طلاق

زهرا منوچهرآبادی^۱، محمد دادگران^۲، علی دلاور^۳

۱. دانشجوی دکتری علوم ارتباطات اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دانشیار، گروه ارتباطات، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۳. استاد، گروه روانشناسی، دانشکده روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه: مهارت ارتباط، الگوهای ارتباط و طرحواره‌های ناسازگار اولیه از جمله عوامل پیش‌بینی کننده طلاق هستند که پژوهش‌های متعددی نقش آن‌ها را به تنهایی در طلاق بررسی کرده‌اند. اما تاکنون پژوهشی که نقش این سه عامل را همزمان در زوجین متقاضی طلاق و عادی مقایسه کند، انجام نشده است.

هدف: پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی طلاق بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوی ارتباط در زوجین متقاضی طلاق مراجعه کننده به مراکز مشاوره پیش از طلاق و زوجین عادی انجام شد.

روش: روش پژوهش توصیفی از نوع علی - مقایسه‌ای بود. جامعه آماری این پژوهش شامل ۴۰۰ نفر زوج متقاضی طلاق منطقه ۴ تهران بود که در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۹ توسط محاکم خانواده به مراکز مشاوره پیش از طلاق ارجاع شدند و ۴۰۰ زوج عادی نیز به عنوان گروه کنترل انتخاب شدند. پرسشنامه‌های پژوهش شامل پرسشنامه طرحواره یانگ (FS-QS)، ۱۹۹۸، مهارت‌های ارتباطی کونین دام (CSTR) ۲۰۰۴ و الگوهای ارتباطی (CPQ) ۱۹۹۱ بود که توسط نمونه‌های پژوهش پاسخ داده و با استفاده از آزمون مانوا و رگرسیون لجستیک تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که ۵۳ تا ۷۰ درصد واریانس طلاق توسط طرحواره‌های ناسازگار اولیه، ۴۵ تا ۶۱ درصد توسط مهارت ارتباط و ۱۷ تا ۲۲ درصد طلاق توسط الگوهای ارتباط تبیین می‌شود. مهارت ارتباط زوجین متقاضی طلاق ضعیف‌تر از زوجین عادی بود و الگوهای ارتباطی کناره‌گیری - توقع و اجتناب متقابل در زوجین متقاضی طلاق بیشتر از زوجین عادی بود. طرحواره‌های زوجین متقاضی طلاق تنها در دو طرحواره ناسازگار اولیه بی‌اعتمادی و خودکنترلی ناکافی کمتر از زوجین عادی بود و میانگین ۱۳ طرحواره دیگر آن‌ها بیش‌تر بود.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج به دست آمده می‌توان بیان کرد در مشاوره‌های پیش از ازدواج، با آموزش و ارتقاء مهارت ارتباط و الگوی ارتباط، همچنین طرحواره درمانی می‌توان میزان تقاضای طلاق را کاهش داد.

استناد: منوچهرآبادی، زهرا؛ دادگران، محمد؛ و دلاور، علی (۱۴۰۱). پیش‌بینی طلاق بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوی ارتباط در زوجین عادی و متقاضی طلاق. *مجله علوم روانشناختی*، دوره بیست‌ویکم، شماره ۱۱۷، ۱۷۶۱-۱۷۷۷.

مجله علوم روانشناختی، دوره بیست‌ویکم، شماره ۱۱۷، پاییز (آذر) ۱۴۰۱.

© نویسنده‌گان.

✉ نویسنده مسئول: محمد دادگران، دانشیار، گروه ارتباطات، دانشکده علوم انسانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

رایانامه: Mohammad_dadgaran@yahoo.com تلفن: ۰۹۱۲۱۵۹۲۹۱۳

مقدمه

طلاق یکی از عوامل فروپاشی ساختار خانواده است که عواقب بسیاری برای هر یک از زوجین و یا افراد خانواده دارد، بطوری که می‌تواند منشأ بسیاری از آسیب‌های اجتماعی مانند انحرافات جنسی، خودکشی، فرار از منزل، سرقت، اعتیاد، تکدی‌گری، ولگردی و... شود. طلاق، مهمترین تهدید علیه بنیان خانواده به شمار می‌رود و شناخت عوامل مؤثر بر آن از اولویت‌های سازمان‌های متولی خانواده به شمار می‌آید. محققان معتقدند اگر جامعه‌ای به سوی افزایش طلاق پیش رود، حتما در آستانه بحران قرار می‌گیرد. تعداد طلاق در ایران سالانه رو به افزایش است، بطوری که براساس آمار منتشر شده توسط سازمان ثبت احوال؛ در بهمن ۱۳۹۹، تعداد ۵۱۹۲۵۰ ازدواج و ۱۷۱۲۴۶ طلاق ثبت شده است. ازدواج در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۸۷، حدود ۳۷/۶ درصد تغییرات منفی داشته است؛ این درحالی است که جمعیت افراد در سن ازدواج کشور بیشتر شده است. در همین زمان، طلاق ۵۸/۳۲ درصد رشد یافته که حاکی از روند کاهشی ازدواج و افزایش طلاق در کشور است. همچنین یافته‌های آماری نشان می‌دهد که نسبت طلاق به ازدواج در سال ۱۳۸۷، از ۱۲/۵ به ۳۱/۷۷ در سال ۱۳۹۷ افزایش یافته است که علامت بدتر شدن این شاخص در کشور است. در سال ۹۷ در مقابل ۱۰۰۰ ازدواج، ۳۱۸ طلاق اتفاق افتاده است. آمارهای مربوط به تعداد ازدواج به ازای یک طلاق نیز بازگوکننده شرایط نگران‌کننده در کشور است. در سال ۱۳۸۷، به ازای هر ۸ ازدواج یک طلاق به وقوع پیوسته درحالی که در سال ۱۳۹۷، به ازای هر ۳/۱ ازدواج، یک طلاق ثبت شده است. میزان عمومی طلاق هم از ۱/۵ در سال ۱۳۸۷ به ۳/۱ در ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در سال ۱۳۹۷ رسیده است (سازمان ثبت احوال کشور). سؤال اینجاست که چرا زمانی زوجین با اشتیاق و عشق وافر به یکدیگر برای رسیدن به خوشبختی اقدام به ازدواج کرده و زمانی دیگر، طلاق و جدایی از همدیگر را تنها راه علاج مشکلات خود می‌دانند؟ چه عامل یا عواملی، این انقلاب را ایجاد کرده است؟

تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که مشکلات ارتباطی از رایج‌ترین مشکلاتی هستند که زوجین بیان می‌کنند و بیش از ۸۷ درصد از زوج‌های آشفته، این مشکلات را مسأله اصلی روابط خود می‌دانند (اکبرزاده و همکاران، ۱۳۹۴). ارتباط از جمله عوامل مهمی است که در روابط زناشویی مؤثر است و نقش مهمی در تداوم آن دارد. همچنین مهارت ارتباط مهمترین

عامل پیش‌بینی‌کننده رضایت از رابطه زن و شوهر هستند (هریس و کومار، ۲۰۱۸). با استفاده از مهارت ارتباط افراد می‌توانند تعامل بین فردی داشته باشند و از طریق مهارت‌های کلامی، گوش دادن مؤثر و بازخورد در یک فرآیند ارتباطی قرار بگیرند (فیرات و اوکانلی، ۲۰۱۹). ارتباط مؤثر در رابطه زناشویی، پیوندی محکم و صمیمی برقرار می‌کند و باعث می‌شود همسران به نیازهای یکدیگر پاسخ دهند، به یکدیگر کمک کنند، زمان خود را در کنار هم بگذرانند و از نظر عاطفی نزدیک باشند (داگاری و آدامو، ۲۰۱۹). این عقیده کلی که مهارت برقراری ارتباط تعیین‌کننده اصلی رضایت زناشویی است توسط نظریه‌های زوج‌درمانی و پژوهش‌های متعددی بررسی شده است (اصغری گنجی و نوایی‌نژاد، ۱۳۹۴). پژوهش‌ها نشان دادند که بین مهارت‌های ارتباط و رضایت زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (هریس و کومار، ۲۰۱۸؛ دی بیبر، ۲۰۱۷؛ اسماعیل‌پور و همکاران، ۱۳۹۲). در بررسی علل طلاق و ازهم پاشیدن خانواده، کوپر (۲۰۰۱) می‌گوید علاوه بر عوامل اجتماعی، اقتصادی و حقوقی؛ علل فردی و روانشناختی از جمله طرحواره‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه از عواملی هستند که در رضایت زوجین و ساختار خانواده اثرگذار هستند (دهقانی و اسماعیلیان، ۲۰۱۷). این طرحواره‌ها، الگوهای منسجم و سازگاری برای پردازش تجربیاتی هستند که ریشه در دوران کودکی دارند و معمولاً در طول زندگی ادامه می‌یابند (گونگ وچان، ۲۰۱۸). طرحواره‌ها ساختارهای شناختی، تفکر و رفتار افراد را سازمان می‌دهند و سایر عوامل مربوط به آن‌ها نقش واسطه‌ای به عهده دارند. بکر و بیچ (۲۰۰۱) معتقدند، طرحواره‌ها ژرف‌ترین ساختارهای شناختی هستند که موجب سوگیری در تفسیرهای ما از رویدادها می‌شوند و این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی میان فردی (زوجین)؛ به صورت سوءتفاهم‌ها، نگرش‌های تحریف‌شده، گمانه‌های نادرست، هدف‌ها و چشم‌داشت‌های غیرواقع‌بینانه خود را نشان می‌دهند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه باورهای منفی درباره خود، دیگران و جهان هستند که بر ادراک افراد و ارزیابی‌ها تأثیر منفی می‌گذارند. شوری، (۲۰۱۹) براین باور است که طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند و شامل دلبستگی ایمن به دیگران (مانند نیاز به امنیت، ثبات، محبت و پذیرش)، خودگردانی، کفایت و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجان سالم، خودانگیختگی، تفریح و محدودیت‌های

واقع‌بینانه و خویشتن‌داری هستند. کشاورز و همکاران (۲۰۱۹) در یک مطالعه نتیجه گرفتند که همه طرحواره‌های ناسازگار اولیه رابطه منفی و معناداری با عملکرد صحیح خانواده داشتند. پژوهش دهقانی و اسماعیلیان (۲۰۱۷) نیز نشان داد که طرحواره‌های قطع و رد، اختلال در خودگردانی، اختلال در محدودیت‌ها، جهت‌گیری‌های دیگر و گوش دادن و مهارت بیشتر از حد، رابطه منفی و معناداری با عملکرد خانواده داشت. تیلور و هارپر (۲۰۱۷) در مطالعه دیگری گزارش داد که طرحواره‌های ناسازگار اولیه رابطه منفی و معنی‌داری با عملکرد اجتماعی مناسب داشتند. براساس مطالعات انجام شده طرحواره‌ها نقش کلیدی در چگونگی عملکرد خانواده دارند؛ اما الگوهای ارتباطی، عامل مهم دیگری است که در سازگاری زوجین تأثیرگذار است. درک مشترک از الگوهای ارتباطی به زوجین کمک می‌کند تا مهارت ارتباط را به دست آورند و توسعه دهند (چی و همگی، ۲۰۱۳). همچنین الگوهای ارتباطی نامناسب درک زوجین از یکدیگر را کاهش می‌دهد. در این وضعیت کاهش سلامت همسران و حمایت آن‌ها از یکدیگر موجب افزایش تعارض در زندگی زناشویی می‌شود (برنولد، ۲۰۲۰).

الگوی ارتباطی زوجین یکی از راه‌های ارزیابی ساختار خانواده است که از طریق آن تعامل زن و شوهر با یکدیگر مشخص می‌شود. این الگوها، کارایی خانواده را تحت تأثیر قرار می‌دهند؛ به بیان دیگر یکی از راه‌های نگرستن به ساختار خانواده این است که کانال‌های ارتباطی که اعضای آن از طریق آن‌ها با هم تعامل دارند، بررسی شوند. به آن دسته از کانال‌های ارتباطی که به‌وفور در یک خانواده اتفاق می‌افتد، الگوهای ارتباطی گفته می‌شود. براساس دسته‌بندی کریستنسن و سالوی (۱۹۹۱) که پرکاربردترین تقسیم‌بندی از الگوهای ارتباطی است، این الگوها شامل الگوی سازنده متقابل، الگوی اجتناب متقابل و الگوی توقع / کناره‌گیر هستند. الگوی ارتباطی سازنده متقابل دارای نقش کلیدی در عملکرد خانواده موفق است. افرادی که راه‌های صحیحی را به‌هنگام برقراری ارتباط بکار می‌گیرند مسائل و مشکلات خود را بهتر حل می‌کنند و رضایت بیشتری از رابطه خود دارند. مهمترین ویژگی این الگو این است که الگوی ارتباطی زوجین از نوع برنده - برنده است. در این نوع ارتباط، هر کدام از زوجین سعی می‌کنند در مورد مشکل خود گفتگو و احساساتشان را نسبت به هم ابراز کنند و برای مشکل ارتباطی، پیشنهاد راه‌حل و مذاکره بدهند

(برنشتاین و همگان، ۲۰۱۷). در این الگو هر دو نفر رشد شخصی دارند. مزیت الگوی سازنده در آن است که زوج‌ها هنگامی که از این الگو استفاده می‌کنند درک واضحی از محتوا و قصد هر پیام دارند؛ بطوری که می‌توانند افکار، احساسات، تمایلات و نیازهای خود را به هم انتقال دهند. در دومین الگوی ارتباط با عنوان الگوی ارتباطی اجتناب متقابل؛ تعارض بین زوجین شدید و به‌گونه‌ای است که بحث و جدال تبدیل به یک الگوی دائمی در این خانواده‌ها شده است و این الگو تنها مکانیزم انطباقی در بین زوجین است. در این الگو زوجین از برقراری ارتباط با هم خودداری می‌کنند و زندگی آن‌ها به شکل موازی با یکدیگر بوده و ارتباط بین آن‌ها در حداقل میزان است. الگوی ارتباط توقع / کناره‌گیری به عنوان سومین الگو عبارت است از اصرار یک زوج مبنی بر ایجاد تنوع و تغییر یا بحث در مورد یک مسئله، درحالی که دیگری از تعامل خودداری نموده و به‌طور فیزیکی یا روانی از بحث کناره‌گیری می‌کند. در این الگو فرد متوقع، فردی وابسته است و فرد کناره‌گیر ترس از وابسته شدن، دارد. همچنین در این الگو یکی از زوج‌ها با فشار، انتقاد و توقع به دنبال نزدیکی بیشتر و برخلاف آن، طرف دیگر در جستجوی فاصله بیشتر یا کناره‌گیری و حالت تدافعی است (بهرامی، ۱۳۹۳). فرشاد و همکاران (۲۰۱۸) در تحقیقی به این نتیجه رسیدند که الگوهای ارتباطی زوجین دارای اهمیت قابل‌توجهی است. نتایج پژوهش پروندی و همکاران (۲۰۱۶) نشان داد که الگوهای ارتباطی سازنده متقابل، ارتباط معناداری با رضایت زناشویی و الگوهای ارتباطی اجتنابی و الگوی ارتباطی توقع / کناره‌گیری رابطه منفی و معنی‌داری با رضایت زناشویی دارد. باتوجه به پژوهش‌های متعدد برکسی پوشیده نیست که ارتباط نقش اساسی و ضروری در زندگی ایفا می‌کند و ارتباطات مطلوب و مناسب، کیفیت ارتباط زناشویی را به صورت کلی بهبود می‌بخشد. از این‌رو باتوجه به مطالب بیان‌شده و تحقیقات پیشین، در سال‌های اخیر پژوهش‌های متعددی درباره علل طلاق انجام شده است؛ اما تاکنون پژوهشی که به‌طور همزمان مهارت ارتباط، الگوهای ارتباط و طرحواره‌های ناسازگار اولیه را مورد توجه قرار دهد، انجام نشده است. دانستن تأثیر این سه عامل در طلاق زوجین از جمله موضوعات بااهمیتی است که به مشاوران مراکز پیش از طلاق کمک می‌کند تا علاوه بر سنجش و آموزش مهارت ارتباط، به موضوع الگوهای ارتباط و طرحواره‌های ناسازگار اولیه هم توجه کنند و در مشاوره‌های خود سرفصل‌های آموزشی

بود. برای سنجش اعتبار آزمون مهارت ارتباط، ابتدا با استفاده از روش آلفای کرونباخ، اعتبار کل آزمون محاسبه شد که مقدار عددی آن برابر با ۰/۶۹ و حاکی از همسانی درونی قابل قبول این آزمون بود.

قرار می‌گیرند؛ شامل پنج مهارت گوش دادن، توانایی دریافت و ارسال پیام، بینش نسبت به فرآیند ارتباط، کنترل عاطفی، ارتباط توأم با قاطعیت هستند. توانایی دریافت و ارسال پیام: (۹ سؤال)، کنترل عاطفی: (۹ سؤال)، مهارت گوش دادن: (۶ سؤال)، بینش نسبت به فرآیند ارتباط: (۵ سؤال) و ارتباط توأم با قاطعیت: (۵ سؤال) و سوالات ۲-۴-۶ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمره محتمل برای هر فرد بین ۳۴ تا ۱۷۰ خواهد

یافته‌ها

در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	گروه	میانگین	انحراف استاندارد
دریافت و ارسال پیام	زوجین عادی	۷۶/۳۲	۳/۶۱
	زوجین متقاضی طلاق	۲۷/۶۶	۶/۱۵
کنترل عاطفی	زوجین عادی	۲۸/۰۶	۲/۰۹
	زوجین متقاضی طلاق	۲۶/۹۵	۳/۰۱
گوش دادن	زوجین عادی	۲۰/۳۳	۲/۲۶
	زوجین متقاضی طلاق	۱۷/۰۸	۳/۲۳
بینش به ارتباط	زوجین عادی	۱۷/۴۱	۲/۱۱
	زوجین متقاضی طلاق	۱۳/۸۹	۲/۷۸
ارتباط با قاطعیت	زوجین عادی	۱۵/۰۳	۲/۱۹
	زوجین متقاضی طلاق	۱۴/۱۲	۲/۹۹
ارتباط سازنده متقابل	زوجین عادی	۳/۵۹	۳/۰۹
	زوجین متقاضی طلاق	۳/۵۷	۴/۷۱
کناره‌گیری - توقع	زوجین عادی	۴/۸۷	۶/۶۸
	زوجین متقاضی طلاق	۶/۸۲	۶/۸۳
مرد متوقع - زن کناره‌گیر	زوجین عادی	۳/۵۷	۵/۳۸
	زوجین متقاضی طلاق	۳/۴۶	۵/۶۰
زن متوقع - مرد کناره‌گیر	زوجین عادی	۱۰/۳۰	۵/۰۰
	زوجین متقاضی طلاق	۳/۳۶	۶/۲۲
اجتناب متقابل	زوجین عادی	۱۰/۸۲	۶/۷۲
	زوجین متقاضی طلاق	۱۵/۵۱	۶/۱۸
محرومیت هیجانی	زوجین عادی	۱۴/۱۸	۴/۶۷
	زوجین عادی	۱۲/۲۱	۴/۶۸
طرد - بی‌ثباتی	زوجین متقاضی طلاق	۱۶/۴۰	۳/۱۱
	زوجین عادی	۱۳/۱۳	۵/۱۶
بی‌اعتمادی - بدرفتاری	زوجین متقاضی طلاق	۱۴/۰۱	۱/۹۹
	زوجین عادی	۱۴/۲۸	۴/۴۵
انزوای اجتماعی - بیگانگی	زوجین متقاضی طلاق	۱۳/۴۹	۳/۳۵
	زوجین عادی	۱۰/۱۳	۴/۹۷
نقص - شرم	زوجین متقاضی طلاق	۱۴/۳۸	۴/۶۴
	زوجین عادی	۱۰/۲۲	۴/۸۷
شکست	زوجین متقاضی طلاق	۱۲/۵۷	۴/۵۰
	زوجین عادی	۱۰/۱۴	۴/۷۳

متغیر	گروه	میانگین	انحراف استاندارد
وابستگی - بی‌کفایتی	زوجین متقاضی طلاق	۱۲/۱۸	۳/۹۲
	زوجین عادی	۸/۵۷	۴/۵۵
آسیب‌پذیری نسبت به بیماری	زوجین متقاضی طلاق	۱۵/۹۴	۲/۵۹
	زوجین عادی	۱۱/۷۱	۴/۲۳
خودتحويل‌ناافته - گرفتار	زوجین متقاضی طلاق	۱۴/۴۴	۳/۵۸
	زوجین عادی	۱۲/۲۲	۴/۵۲
اطاعت	زوجین متقاضی طلاق	۱۶/۳۲	۵/۱۲
	زوجین عادی	۹/۳۱	۴/۴۷
فداکاری	زوجین متقاضی طلاق	۱۴/۵۵	۲/۶۶
	زوجین عادی	۱۲/۹۳	۴/۴۶
بازداری هیجانی	زوجین متقاضی طلاق	۱۳/۷۳	۳/۷۵
	زوجین عادی	۱۲/۲۴	۴/۳۰
معیار سرسختانه - پیش‌انتقادی	زوجین متقاضی طلاق	۱۵/۳۷	۳/۵۰
	زوجین عادی	۱۲/۲۴	۳/۶۲
استحقاق - بزرگ‌منشی	زوجین متقاضی طلاق	۱۱/۷۹	۲/۳۸
	زوجین عادی	۱۰/۸۴	۳/۴۸
خودکنترلی ناکافی	زوجین متقاضی طلاق	۲۲/۳۳	۴/۳۰
	زوجین عادی	۲۲/۳۹	۶/۱۹

بر اساس نتایج جدول ۲ بین زوجین عادی و متقاضی طلاق بر اساس مهارت ارتباطی آن‌ها با توجه به مقدار آزمون (F) که برابر است با ۳۰/۱۸ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ < P تفاوت جود دارد. همچنین الگوی ارتباط در دو گروه زوجین عادی و متقاضی طلاق با توجه به مقدار آزمون (F) که برابر است با ۹/۸۶۶ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ < P متفاوت است. زوجین دو گروه نیز در طرحواره‌های ناسازگار اولیه با توجه به مقدار آزمون (F) که برابر است با ۱۳/۴۸ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ < P تفاوت وجود دارد. در ادامه با توجه به اینکه متغیر وابسته این پژوهش اسمی و دو وجهی است برای اینکه نشان داده شود هر متغیر مستقل تا چه میزان متغیر وابسته را پیش‌بینی می‌کند از آزمون رگرسیون لجستیک استفاده شد. قبل از آزمون رگرسیون لجستیک برای تعیین میزان پیش‌بینی طلاق توسط هر متغیر، مقادیر آماره کاس و نل و نیجل کرک بدست آمد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

همانطور که در جدول ۳ مشهود است، متغیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه ۰/۵۳ تا ۰/۷۰، مهارت ارتباط ۰/۴۵ تا ۰/۶۱ و الگوهای ارتباطی ۰/۱۷ تا ۰/۲۲ درصد از طلاق زوجین را پیش‌بینی می‌کنند. در ادامه برای مشخص شدن تأثیر مولفه‌های هر متغیر در طلاق زوجین آزمون رگرسیون لجستیک گرفته شد که در جداول زیر به آن پرداخته شده است.

بر اساس نتایج بدست آمده در جدول ۲، زوجین عادی نسبت به زوجین متقاضی طلاق نمرات بالاتری در مهارت‌های ارتباطی داشتند. همچنین میانگین الگوهای ارتباطی اجتناب متقابل، کناره‌گیری - توقع، زن متوقع - مرد کناره‌گیر در زوجین متقاضی طلاق بیش از زوجین عادی است. افزون بر آن زوجین متقاضی طلاق در طرحواره‌های محرومیت هیجانی، طرد و بی‌ثباتی، انزوای اجتماعی، نقص و شرم، شکست، وابستگی و بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به بیماری، خودتحويل‌نیافته و گرفتار، اطاعت، فداکاری، بازداری هیجانی، معیارهای سرسختانه و استحقاق؛ میانگین بالاتری نسبت به زوجین عادی دارند. همچنین زوجین عادی در طرحواره ناسازگار اولیه بی‌اعتمادی و خودکنترلی ناکافی نسبت به زوجین متقاضی طلاق بالاتر هستند. برای تایید یا رد تفاوت میانگین‌های دو گروه آزمون مانوا انجام شد که نتایج آن در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. آزمون مانوا متغیرهای مهارت ارتباط، الگوهای ارتباط و طرحواره‌های ناسازگار اولیه زوجین عادی و متقاضی طلاق

متغیر مستقل	F	Value	معناداری
مهارت ارتباط	۳۰/۱	۰/۵۶۲	۰/۰۰۰
الگوی ارتباط	۹/۸	۰/۸۳۱	۰/۰۰۰
طرحواره ناسازگار اولیه	۱۳/۴	۰/۴۷۶	۰/۰۰۰

جدول ۳. خلاصه مدل متغیرهای پژوهش

متغیرها	Nagelkerke R Square	Cox & Snell R Square	-2 Log likelihood
مهارت ارتباط	۰/۶۱	۰/۴۵	۱۵۴/۶۲
الگوی ارتباطی	۰/۲۲	۰/۱۷	۲۳۹/۸۱
طرحواره ناسازگار	۰/۷۰	۰/۵۳	۱۲۶/۲۸

جدول ۴. معادله رگرسیون لجستیک برای متغیرهای پژوهش

مؤلفه‌ها	درجه آزادی	سطح معنی داری	ضریب تعیین
دریافت و ارسال پیام	۱	۰/۲۵	۱/۴۴
کنترل عاطفی	۱	۰/۰۸	۱/۶۵
مهارت گوش دادن	۱	۰/۰۰۰	۰/۱۹
بیش نسبت به ارتباط	۱	۰/۰۰۰	۰/۰۹
ارتباط توام با قاطعیت	۱	۰/۳۵	۱/۲۳
ارتباط سازنده متقابل	۱	۰/۱۵	۱/۲
کناره‌گیری - توقع	۱	۰/۰۰۰	۲/۲
مرد متوقع - زن کناره‌گیر	۱	۰/۱۳	۰/۷
زن متوقع - مرد کناره‌گیر	۱	۰/۱۴	۱/۱۲
ارتباط اجتناب متقابل	۱	۰/۰۰۰	۲/۴
محرومیت هیجانی	۱	۰/۳۲	۱/۵۲
طرد - بی‌ثباتی	۱	۰/۴۹	۰/۷۵
بی‌اعتمادی - بدرفتاری	۱	۰/۶۵	۱/۱۳
انزوای اجتماعی - بیگانگی	۱	۰/۰۲۳	۷/۰۳
نقص - شرم	۱	۰/۰۰۵	۳/۹۲
شکست	۱	۰/۰۰۰	۰/۰۶
وابستگی - بی‌کفایتی	۱	۰/۰۶۸	۰/۸۰
آسیب‌پذیری نسبت به بیماری	۱	۰/۰۰۰	۵/۰۳
خودتحول‌نیافته - گرفتار	۱	۰/۰۰۱	۰/۱۳
اطاعت	۱	۰/۰۰۰	۶۷/۲۸
فداکاری	۱	۰/۰۰۲	۰/۲۹
بازداری هیجانی	۱	۰/۰۳۰	۰/۶۶
معیار سرسختانه - بیش انتقادی	۱	۰/۰۶۹	۱/۲۱
استحقاق - بزرگ منشی	۱	۰/۰۵۸	۰/۷۸
خودکنترلی ناکافی	۱	۰/۰۰۷	۰/۵۰

تعیین ۰/۱۹ و سطح معنی داری $P < ۰/۰۰۰۱$ ، مهارت بیش نسبت به فرآیند ارتباط با ضریب تعیین ۰/۰۹ و سطح معنی داری $P < ۰/۰۰۰$ ، پس از سه مهارت دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی و ارتباط توام با قاطعیت، طلاق زوجین را پیش‌بینی کنند. از سویی مشخص شد، الگوی ارتباطی اجتناب متقابل با ضریب تعیین ۲/۴ و سطح معنی داری $P < ۰/۰۰۰$ و الگوی ارتباطی کناره‌گیری - توقع با سطح معنی داری $P < ۰/۰۰۰$ ، بیشترین تأثیر را در

با توجه به نتایج جدول فوق مشخص شد مهارت ارتباطی کنترل عاطفی با ضریب تعیین ۱/۶۵ و سطح معنی داری $P < ۰/۰۸$ ، دریافت و ارسال پیام با ضریب تعیین ۱/۴۴ و سطح معنی داری $P < ۰/۲۵$ ارتباط توام با قاطعیت با ضریب تعیین ۱/۲۳ و سطح معنی داری $P < ۰/۳۵$ بیشترین اثر را در پیش‌بینی طلاق زوجین دارند و هرچه میزان این مهارت‌ها افزایش یابد، احتمال تمایل زوجین به طلاق کاهش می‌یابد. همچنین مهارت گوش دادن با ضریب

پیش‌بینی طلاق زوجین دارند. همچنین مشخص شد طرحواره‌های اطاعت با ضریب تعیین $67/28$ و سطح معنی‌داری $P < 0/000$ ، انزوای اجتماعی - بیگانگی با ضریب تعیین $7/03$ و سطح معنی‌داری $P < 0/023$ ، آسیب‌پذیری با ضریب تعیین $5/03$ و سطح معنی‌داری $P < 0/000$ ، نقص - شرم با ضریب تعیین $3/92$ و سطح معنی‌داری $P < 0/005$ ، محرومیت هیجانی با ضریب تعیین $1/52$ و سطح معنی‌داری $P < 0/033$ معیار سرسختانه - بیش‌انتقادی با ضریب تعیین $1/21$ و سطح معنی‌داری $P < 0/069$ ، بی‌اعتمادی - بدرفاری با ضریب تعیین $1/13$ و سطح معنی‌داری $P < 0/065$ بیشترین اثر را در پیش‌بینی طلاق زوجین دارند و هرچه میزان این طرحواره‌های ناسازگار اولیه افزایش یابد، احتمال تمایل زوجین به طلاق افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش پیش‌بینی تأثیر مهارت ارتباط، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و الگوی ارتباطی در طلاق زوجین عادی و زوجین متقاضی طلاق بود. نتایج بدست آمده این پژوهش درباره نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه قادرند 53 تا 70 درصد طلاق زوجین را پیش‌بینی کنند. همچنین در مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه زوجین عادی و متقاضی طلاق مشخص شد میانگین طرحواره‌های زوجین متقاضی طلاق بیشتر از زوجین عادی است. نتایج این پژوهش با نتایج مطالعات محمدی (۲۰۱۷)، میلر و توماس (۱۹۹۵)، برادبوری و بیچ (۲۰۰۸)، هالویچ و ریچستر (۲۰۱۰)، دمتریسکو و روسو (۲۰۱۲)، خواجویی‌نیا و همکاران (۲۰۱۴)، یوسفی (۱۳۹۰)، مطیعی و همکاران (۱۳۹۳)، اصغری و همکاران (۱۳۹۴) و مرادی (۱۳۹۶) همسو است. با توجه به یافته‌های این پژوهش هرچه طرحواره‌های ناسازگار اولیه افزایش یابد، رضایت و صمیمیت زناشویی کاهش یافته و ناسازگاری‌ها و اختلافات زناشویی افزایش می‌یابد. این یافته‌ها و همسویی آن‌ها با پژوهش‌های دیگر نشانگر نقش تردیدناپذیر و تعیین‌کننده طرحواره‌ها در تعارضات زوجین است. در تبیین نقش طرحواره‌های ناسازگار اولیه در تمایل زوجین به طلاق می‌توان گفت: زوجینی که دارای طرحواره‌های اطاعت، نقص و شرم، انزوای اجتماعی - بیگانگی، آسیب‌پذیری هستند به دلیل احساس بی‌لیاقتی، دوست‌نداشتنی بودن، بی‌ارزشی، سرکوب احساسات و نیازها، ترس از طرد شدن، نگرانی از دست دادن دیگران از الگوهای رفتارهای ارتباطی منفی همچون اجتناب

از نزدیکی، کناره‌گیری همراه با عصبانیت، تدافعی بودن در ارتباط استفاده می‌کنند. این طرحواره‌ها باعث می‌شوند زمانی که فرد با مسئله‌ای در روابط خود با دیگران روبرو می‌شوند معمولاً از بحث و تبادل نظر درمورد مشکل دوری کند و بر روی مسائل خود سرپوش بگذارد. در این الگو تعارض بین زوجین شدید بوده و از برقراری ارتباط با یکدیگر خودداری می‌کنند. زندگی آن‌ها به شکل موازی با یکدیگر بوده و ارتباطشان در کمترین حد ممکن است یا اصلاً وجود ندارد. همچنین زوجین روش خاصی را برای حل تعارض‌های خود ندارند و معتقدند مشکلشان با گذشت زمان حل می‌شود و نیازی به گفتگو و یا حل مسأله نیست. این زوجین نارضایتی بیشتری را تجربه می‌کنند و در معرض خطر بیشتری قرار دارند چرا که احتمالاً در موقعیت‌های تعارض برانگیز قادر به حل و فصل مشکلات نیستند. همچنین می‌توان گفت زوجینی که طرحواره‌های انزوای اجتماعی، نقص و شرم، شکست، وابستگی، آسیب‌پذیری، خود تحول نیافته، اطاعت، بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه دارند معمولاً قادر به برقراری ارتباط نیستند و در تأیید نتایج قبلی؛ ترجیح می‌دهند از هرگونه ارتباط اجتناب کنند.

یافته دیگر این پژوهش نشان داد مهارت ارتباط قادر است $45/0$ تا $61/0$ درصد از طلاق زوجین را پیش‌بینی کند. همچنین میانگین مهارت ارتباط زوجین عادی نسبت به زوجین طلاق بیشتر است؛ بطوری که میانگین مهارت ارسال و دریافت پیام زوجین عادی $76/32$ و میانگین همین مهارت در زوجین متقاضی طلاق $27/66$ است. یافته‌های این قسمت از پژوهش با پژوهش‌های انجام‌شده توسط جعفری (۱۳۸۸)، اسماعیل‌پور و همکاران (۱۳۹۲)، فولادی (۱۳۹۲)، اعتمادی (۱۳۹۳)، اکبرزاده (۱۳۹۴)، فتحی‌اقدم (۱۳۹۵)، زارعی (۱۳۹۷) همسوست. در تمامی این پژوهش‌ها نتایج بیانگر این مطلب است که پنج بعد مهارت ارتباط شامل؛ قاطعیت در کلام، بینش نسبت به فرآیند ارتباط، درک پیام، کنترل عواطف و گوش دادن با صمیمیت زناشویی و ثبات زندگی همستگی مثبت و معنادار دارد. در تبیین نتایج بدست آمده می‌توان گفت برقراری ارتباط درست و صحیح؛ صمیمیت عاطفی و هیجانی زوج‌ها را افزایش می‌دهد. اگر زوجی بتواند با روش‌های درست با همسرش ارتباط برقرار کنند، آمیزش عاطفی آن‌ها نیز بالا می‌رود (بردلی، ۲۰۱۱). وجود ارتباط سالم و اثربخش بین همسران به مثابه یکی از عملکردهای سالم خانواده در نظر گرفته می‌شود و در صورت عدم شکل‌گیری و یا وقوع ناقص این ارتباط، کارکرد مورد انتظار از

زندگی متأهلی آسیب خواهد دید (فهیمی و همکاران، ۲۰۱۵). همچنین می‌توان گفت ارتباط نقش اساسی در موفقیت ازدواج دارد. بدون ارتباط صحیح، حل تعارض و کشمکش‌ها سخت می‌شود. اگر زوجین فاقد مهارت ارتباط برای حل مشکلاتشان باشند، حتی کوچک‌ترین مشکل حل نخواهد شد. ارتباط به واسطه فرصت‌دادن به همسران برای مشارکت در نگرانی‌ها و علائق، امیدها و آرزوهای یکدیگر؛ موجب رشد و شکوفایی روابط زوجین می‌شود. بدون سهم شدن در این موارد، زوجین رشد نخواهند کرد و تا حد امکان به یکدیگر نزدیک نمی‌شوند. اگر یک یا هر دو زوج، فاقد مهارت ارتباط مؤثر باشند، حل و فصل بحث‌هایشان مشکل‌ساز می‌شود؛ چراکه زوجین قادر نیستند نظرات یکدیگر را درک کنند. به صراحت می‌توان گفت که یکی از موارد اساسی خوشبختی انسان، ارتباط‌های میان فردی است؛ حال اگر هدف ارتباط، کسب آرامش در کنار همسر و در زندگی مشترک باشد، "ارتباط" به خون حیات‌بخش زندگی مشترک تبدیل می‌شود و در کیفیت زندگی زناشویی، نقش تعیین‌کننده‌ای می‌یابد. مجهز بودن همسران به مهارت ارتباط مایه سازگاری و رضایت آن‌ها می‌شود و عدم آگاهی نسبت به این مهارت اساسی، به بروز بسیاری از سوءتفاهم‌ها، تعارض‌ها و تنش‌های میان زوجین می‌انجامد (یلسین و کاراهان، ۲۰۰۷). از سویی، ارتباط روشن و مؤثر بین افراد خانواده، موجب رشد احساس‌ها و ارزش‌ها می‌شود. از دیگر سو وقتی اعضای خانواده از الگوهای ارتباط مؤثر استفاده می‌کنند، انتقال و درک واضحی از محتوا و قصد هر پیامی دارند، نیازهای روانی یکدیگر را ارضا می‌کنند و ارتباط و شرکت در اجتماع را تداوم می‌بخشند.

از دیگر نتایج بدست‌آمده در این پژوهش، تفاوت الگوهای ارتباط دو گروه با یکدیگر بود. بطوریکه زوجینی که تمایل به طلاق دارند در الگوهای ارتباطی اجتناب متقابل و کناره‌گیری - توقع نسبت به زوجین عادی میانگین بالاتری داشتند. میانگین الگوی کناره‌گیری - توقع در میان زوجین عادی ۶/۸۲ و زوجین متقاضی طلاق ۴/۸۷ است و همانطور که در تبیین نتایج پژوهش گفته شد، الگوهای ارتباطی قادرند ۰/۱۷ تا ۰/۲۲ درصد از طلاق را پیش‌بینی کنند. در تبیین نقش الگوی ارتباطی در سلامت و استحکام زندگی زناشویی؛ نتایج این پژوهش با نتایج پژوهش‌های هاشمی (۱۳۸۵)؛ ذوالفقاری (۱۳۸۷)؛ رضازاده (۱۳۸۷)؛ اسماعیل‌پور و همکاران (۱۳۹۲)؛ اعتمادی (۱۳۹۳) همسو است. تحقیقات نشان می‌دهد خشنودترین زوج‌ها

آن‌هایی هستند که از تعارضات اجتناب نمی‌کنند. شواهد غیرقابل انکاری موجود است که بی‌تردید الگوهای ارتباطی سازنده منجر به رضایت زناشویی بیشتر می‌شود و در مقابل الگوهای ارتباطی مخرب از جمله اجتناب و کناره‌گیری سطح رضایت افراد را کاهش می‌دهد. لورنتر (۲۰۰۲) در یک مطالعه ارتباط بین توقع / کناره‌گیری و تغییرات رضایت را در ۴۶ زوج مورد بررسی قرار داد. نتایج حاکی از همبستگی بین الگوی توقع / کناره‌گیری و عدم رضایت زناشویی بود. نتایج پژوهش حاضر درباره تفاوت الگوی ارتباطی زوجین عادی و زوجین متقاضی طلاق با پژوهش‌های زمانی (۱۳۹۲)؛ امین‌زاده و همکاران (۱۳۹۶)؛ محمدخانی (۱۳۹۶)؛ نریمانی و همکاران، (۱۳۹۷)؛ قانع عزآبادی و شاکریان (۱۳۹۸)؛ ترامپر و همکاران (۲۰۰۸)؛ کلارک و همکاران (۲۰۱۲)؛ جینگز و تان (۲۰۱۴)؛ سینگ (۲۰۱۵)؛ سابایتیت و دیرزیت (۲۰۱۶)؛ مولازیم و الدلکلیوگلو (۲۰۱۶)؛ یانگ و همکاران، (۲۰۱۶)؛ تانیگوچی (۲۰۱۷) و ماریلاف کارو و همکاران (۲۰۱۷) نیز همسو است. براساس پژوهش‌های انجام شده، اجتناب از گفتگو و حل مشکل در بین زوجین موجب گسست عاطفی و تمایل به طلاق در میان زوجین می‌شود. ویژگی بارز خانواده‌هایی با گفت و شنود بالا، داشتن روابط صمیمی و آزادی در بیان احساسات و مشورت با همدیگر است. این درحالی است که زوجین متقاضی طلاق به دلیل نداشتن مهارت ارتباط؛ الگوی ارتباطی اجتناب از گفتگو را ترجیح داده و حس می‌کنند، مورد پذیرش نیستند و در مواجهه با مسائل و چالش‌های مختلف، نظر آن‌ها در تصمیم‌گیری‌ها اهمیت ندارد؛ در نتیجه این زوجین توانایی حل مسأله و تصمیم‌گیری نداشته و اعتماد به نفس پایینی دارند. از مواجهه با مسائل چالش‌انگیز واهمه دارند و توانایی انطباق، سازگاری، تاب‌آوری و عملکرد مناسب را ندارند (کوئرنر و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲). در الگوی توقع - کناره‌گیری یکی از زوجین سعی می‌کند در ارتباط درگیر شود و دیگری را سرزنش کند، در صورتی که همسر کناره‌گیری می‌کند. تشدید این الگو منجر به مشکلات دائم زناشویی می‌شود. زوجینی که الگوی ارتباطی آنان عمدتاً توقع - کناره‌گیری است در طی زمان، رضایت زناشویی خود را از دست می‌دهند و به سوی طلاق کشیده می‌شوند. پژوهشگران مختلف در پژوهش‌های خود الگوی توقع - کناره‌گیری را با نارضایتی، افسردگی و طلاق مرتبط دانسته‌اند. برای کاهش مشکلات ارتباطی و تعارض زوجین که موجب فروپاشی ساختار خانواده و

گزارش‌های خود نیز به عوامل اثرگذار دیگر از جمله الگوهای ارتباطی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه اشاره ندارند. این درحالی است که براساس نتایج بدست آمده به ترتیب طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوی ارتباط قادرند بخش قابل ملاحظه‌ای از طلاق زوجین را پیش‌بینی کنند. به نظر می‌رسد ضروری است مشاوران محترم علاوه بر ارائه مشاورت و آموزش زوجین در زمینه مهارت ارتباط، درباره دو عامل طرحواره‌های ناسازگار اولیه و الگوی ارتباطی هم آگاهی‌های لازم را منتقل کنند. همچنین در کنار آموزش‌های مذکور می‌توانند نسبت به مشارکت دادن همسر در تصمیم‌گیری‌ها، تشویق آن‌ها به حل مسأله به جای پرهیز از گفتگو، پرهیز از طرحواره‌های ناسازگار اولیه که عامل مهمی در کاهش ارتباطات بین‌فردی دارند، پذیرش احساسات مثبت و منفی و پرهیز از قضاوت و نکوهش، گذراندن اوقات بیشتری با همدیگر (زوجین) و شناسایی علاقه‌ها و اولویت‌های یکدیگر و ارزش قائل شدن برای این علائق و اولویت‌ها را به زوجین گوشزد کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از رسانه دکتری نویسنده اول در رشته علوم ارتباطات است.

حامی مالی: این پژوهش در قالب رساله دکتری و بدون حمایت مالی می‌باشد.

نقش هر یک از نویسندگان: نویسنده اول محقق اصلی این پژوهش است. نویسنده دوم استاد راهنما و نویسنده سوم استاد مشاور رساله می‌باشند.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافی در رابطه با این پژوهش اعلام نمی‌نمایند.

تشکر و قدردانی: بدین وسیله از اساتید راهنما و مشاور این تحقیق و مراکز مشاوره پیش از طلاق قوه قضاییه که پژوهشگران را در انجام این تحقیق یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

طلاق می‌شود، پیشنهاد می‌شود قبل از ازدواج کارگاه‌های آموزشی برای شناخت طرحواره‌های ناسازگار اولیه، مهارت ارتباط و الگوهای ارتباطی به صورت اجباری برگزار شود. آموزش مهارت ارتباطی به زوجین کمک می‌کند تا به جای گریز از یکدیگر برای رفع مسائل و مشکلات، با خودآگاهی و رفتار ارتباطی مبتنی بر گفتگو؛ موضوع‌ها و مسائلی که به صورت مشترک با یکدیگر دارند را بیان و با مشارکت به برطرف نمودن آن اقدام کنند. همچنین در صورت رویارویی با مشکلات درون خانوادگی با علم و آگاهی بر تأثیر طرحواره‌های ناسازگار اولیه، پیش‌داوری و قضاوت منصفانه‌تری نسبت به نوع رفتار یکدیگر داشته باشند و در چنین شرایطی با همسر خود در مدیریت و حل مسأله همراهی کنند. علاوه بر اینکه معرفی و بیان نقش طرحواره‌ها در الگوهای ارتباطی به زوجین کمک می‌کند تا با زیر سؤال بردن طرحواره‌ها، صدای سالمی را در ذهن خود به وجود بیاورند و بدین ترتیب ذهنیت سالم خود را توانمند کنند. این رویکرد به زوجین کمک می‌کند تا درستی طرحواره‌هایشان را ارزیابی کنند. با بکارگیری این رویکرد، زوجین طرحواره را به عنوان یک حقیقت بیرونی می‌نگرند که می‌توانند با استفاده از شواهد عینی و تجربی بر علیه آن‌ها بجنگند. تکنیک‌های تجربی کمک می‌کنند تا زوجین با سازماندهی مجدد هیجانی، بررسی خود، یادگیری‌های جدید، تنظیم عاطفه بین‌فردی و نیز خود آرامش‌دهی زمینه را برای بهبود طرحواره مهیا سازند. از سوی دیگر زوجین می‌توانند با استفاده از این تکنیک‌ها به فرضیه‌آزمایی طرحواره‌ها بپردازند و با برانگیخته شدن طرحواره‌ها و ارتباط آن با مسائل کنونی، زمینه برای بینش هیجانی و متعاقب آن بهبود طرحواره‌ها مهیا سازند. ارائه اصول کاربردی توسط مشاوران در جلسات مشاوره زوجین متقاضی طلاق اهمیت بسزایی در کاهش وقوع طلاق می‌تواند داشته باشد. در مراکز مشاوره تحت مدیریت قوه قضاییه، مشاوران محترم بیشتر به مهارت ارتباط توجه دارند و در

References

- Akbarzadeh, D., Akbarzadeh, H., & Mohammadzadeh A (2016). A Comparison of Communication Skills, Psychological Well-being, and Alexithymia between Female Applicants and Non-applicants of Divorce. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*, 23(1), 94-105. https://jkmu.kmu.ac.ir/article_51038.html
- Arieti, S., & Bemporad, J. R. (1980). The psychological organization of depression. *The American Journal of Psychiatry*, 137(11), 1360-1365. <https://doi.org/10.1176/ajp.137.11.1360>
- Asghari, F., Sadeghi, A., Khakdoost, S. Z., & Entezari, M (2015). Investigating the Relationship between Early Maladaptive Schemas with Marital Conflict and Instability in the Couples of Applicant of Divorce and Normal Couples. *Fpcej*, 1(1), 46-58 URL: <http://fpcej.ir/article-1-105-fa.html>
- Bahari, F., Fatehizadeh, M., Ahmadi, A., Rumi, H., & Bahrami, F. (2011). The effect of spouses' communication skills training on reducing marital conflicts in conflicting couples seeking divorce. *Clinical Psychology Research and Counseling (Educational and Psychological Studies)*, 1(1), 70-59. <https://www.sid.ir/paper/204882/fa>
- Baker, E., & Beech, A. R. (2004). Dissociation and variability of adult attachment dimensions and early maladaptive schemas in sexual and violent offenders. *Journal of interpersonal violence*, 19(10), 1119-1136. <https://doi.org/10.1177/0886260504269091>
- Bradbury, T. N., Fincham, F. D., & Beach, S. R. (2000). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: A decade in review. *Journal of marriage and family*, 62(4), 964-980. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.00964.x>
- Bradley, R. P. C., Friend, D. J., & Gottman, J. M. (2011). Supporting healthy relationships in low-income, violent couples: Reducing conflict and strengthening relationship skills and satisfaction. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 10(2), 97-116. <https://doi.org/10.1080/15332691.2011.562808>
- Chi, P., Epstein, N. B., Fang, X., Lam, D. O., & Li, X. (2013). Similarity of relationship standards, couple communication patterns, and marital satisfaction among Chinese couples. *Journal of Family Psychology*, 27(5), 806-816. <https://doi.org/10.1037/a0034113>
- Christensen, A., & Shenk, J. L. (1991). Communication, conflict, and psychological distance in nondistressed, clinic, and divorcing couples. *Journal of consulting and clinical psychology*, 59(3), 458-463. <https://doi.org/10.1037>
- Daciana, D., & Rusu Alina, S. (2012). Relationship between early maladaptive schemas, couple satisfaction and individual mate value: an evolutionary psychological approach. *Journal of Cognitive and Behavioral Psychotherapies*, 12(1), 63-76. <https://psycnet.apa.org/record/2013-29676-006>
- Dehghani, M., & Esmailian, N. (2017). Personality characteristics, early maladaptive schema and family function in couples initiating for divorce versus non-initiating ones. *Journal of Family Research*, 12(4), 575-592. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/122532/en>
- E'temadi, O., Jaberi, S., Jazayeri, R. A., & Ahmadi, S. A. (2014). Investigating the relationship between communicative skills, communicative patterns, conflict management styles and marital intimacy in Isfahanian women. *Women and Society Journal*, 5(17), 63-74. http://jzvj.marvdasht.iau.ir/article_515.html?lang=en
- Edalati, A., & Redzuan, M. R. (2010). Perception of women towards family values and their marital satisfaction. *Journal of American science*, 6(4), 132-137. (In Persian) https://www.semanticscholar.org/paper/Perception_6
- Eftekhari, A., Hejazi, M., & Yazdani, K. (2018). Predicting marital satisfaction through early maladaptive schemas and communication styles of couples. *International Journal of Psychology (IPA)*, 12(2), 118-146. (In Persian) [doi:10.24200/ijpb.2018.60303](https://doi.org/10.24200/ijpb.2018.60303)
- Esmailpour, Kh., Vajih, K., & Mahdavi, N (2013). Predicting Couples' Marital Satisfaction Based on Relationship Beliefs and Relationship Skills. *Journal of Family Research*, 9(1), 29-44. (In Persian)

- https://jfr.sbu.ac.ir/issue_14124_14129.html?lang=en
- Farrell, C., Chan, E. A., Siouta, E., Walshe, C., & Molassiotis, A. (2020). Communication patterns in nurse-led chemotherapy clinics: A mixed-method study. *Patient Education and Counseling*, 103(8), 1538-1545.
<https://doi.org/10.1016/j.pec.2020.02.032>
- Fouladi, F., Azhieh, J., Gholamali-lavasani, M., Barzegar Kohhnmouy, S., & Faryani, R. (2013). Effectiveness of communication skills training on improving the quality of life of married women. *Journal of Education and Evaluation*, 6(21), 127-144. (In Persian)
<https://www.sid.ir/paper/183500/fa>
- Gottman, J., Ryan, K., Swanson, C., & Swanson, K. (2005). Proximal change experiments with couples: A methodology for empirically building a science of effective interventions for changing couples' interaction. *The Journal of Family Communication*, 5(3), 163-190.
https://doi.org/10.1207/s15327698jfc0503_1
- Jafari, A. (2008). Evaluation of the effectiveness of premarital communication skills training on increasing marital satisfaction after marriage. *Behavioral Science*, 1(2), 31-51. (In Persian)
<https://www.sid.ir/paper/190430/fa>
- Koerner, F. A., & Mary Anne, F. (2002). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation. *Annals of the International Communication Association*, 26(1), 36-65.
<https://doi.org/10.1080/23808985.2002.11679010>
- Mohammadi, B., & Soleymani, A. (2017). Early maladaptive schemas and marital satisfaction as predictors of marital commitment. *International Journal of Behavioral Sciences*, 11(1), 16-22. (In Persian)
<https://www.sid.ir/paper/896979/fa>
- Moradi, M., & Diarian, M. M. (2020). Comparison of Early Maladaptive Schemas in Four groups of before, during, and after Divorce and Normal Couples in Tehran in 2016-2017. *Community Health*, 4(4), 385-92. (In Persian) DOI:
<http://doi.org/10.26675/ch.v7i4.27822>
- Motiee, Z. Borjali, A., & Taghvaei, D. (2014). The mediation role of love stories in regards to early maladaptive schemas and marital satisfaction. *International Journal of Behavioral Sciences*, 8(3), 219-226. (In Persian)
http://www.behavsci.ir/article_67877.html
- Rezaei, V., & Vaziri, S. (2020). Investigating the Causes of Divorce through Narrative Analysis in Yazd City and Designing a Prerequisite Education based on the Causes of Divorce using a Hidden Learning Approach on the basis of Family, School, and Student. *Tolooebehdasht*, 19(1), 73-83. (In Persian)
[doi:10.18502/tbj.v19i1.2818](https://doi.org/10.18502/tbj.v19i1.2818)
- Rezazadeh, S. M. R. (2008). The relationship between communication skills and marital adjustment in students. *Contemporary psychology*, 3(1), 43-50. (In Persian)
<https://www.sid.ir/paper/120216/fa>
- Robson, S. M., McCullough, M. B., Rex, S., Munafò, M. R., & Taylor, G. (2020). Family meal frequency, diet, and family functioning: a systematic review with meta-analyses. *Journal of nutrition education and behavior*, 52(5), 553-564.
<https://doi.org/10.1016/j.jneb.2019.12.012>
- Schrodt, P., & Shimkowski, J. R. (2017). Family communication patterns and perceptions of coparental communication. *Communication Reports*, 30(1), 39-50.
<https://doi.org/10.1080/08934215.2015.1111400>
- Shivarani, M., Azadfallah, P., & Alhayari, A. Ali. (2011). the relationship between marital satisfaction and marital satisfaction in young Iranian couples. *Family Research Quarterly*, 7(3), 281-292. (In Persian)
<https://www.sid.ir/paper/122454/fa>
- Thanaguee, M., Janbozorgi, M., & Mahdavian, A. R. (). Relationship between "Marital Satisfaction" and "Communication Patterns of Couples. *Islam and Psychological Studies*, 5(9), 57-77.
http://islamicpsy.rihu.ac.ir/article_1069.html
- Yoosefi, N. (2012). Comparison of the effectiveness of family therapy based on schema therapy and Bowen's emotional system therapy on the early maladaptive schema among divorce applicant clients. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 13(52), 356-373. (In Persian)
[10.22038/jfmh.2011.924](https://doi.org/10.22038/jfmh.2011.924)

- Yoosefi, N., Etemadi, O., Bahrami, F., Fatehizade, M. A. S., & Ahmadi, S. A. (2010). An investigation on early maladaptive schema in marital relationship as predictors of divorce. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(5), 269-292. <https://doi.org/10.1080/10502551003651951>
- Zanganeh Motlagh, F., Bani Jamali, Sh., Ahadi, H., Hatami, H. (2017). The effectiveness of couple therapy based on acceptance, commitment and emotion based on improving, adjustment and marital commitment of couples. *Cultural-Educational Quarterly of Women and Family*, 11(38), 49-70. (In Persian) https://cwfs.ihu.ac.ir/article_201705.html?lang=fa
- Zarei, E., Mirzaei, M., & Sadeghifard, M. (2018). Providing a model to determine the role of communication skills and problem solving skills in preventing from mental and social damages by mediated family conflicts. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 9(35), 1-26. (In Persian) doi: [10.22054/qccpc.2018.28656.1737](https://doi.org/10.22054/qccpc.2018.28656.1737)
- Zolfaghari, M., Fatehi Zadeh, M., & Abedi, M. (2008). Determining relationships between early maladaptive schemas and marital intimacy among Mobarakeh Steel Complex personnel. *Journal of family research*, 4(15), 47-61. (In Persian) <https://www.sid.ir/paper/122237/fa>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی